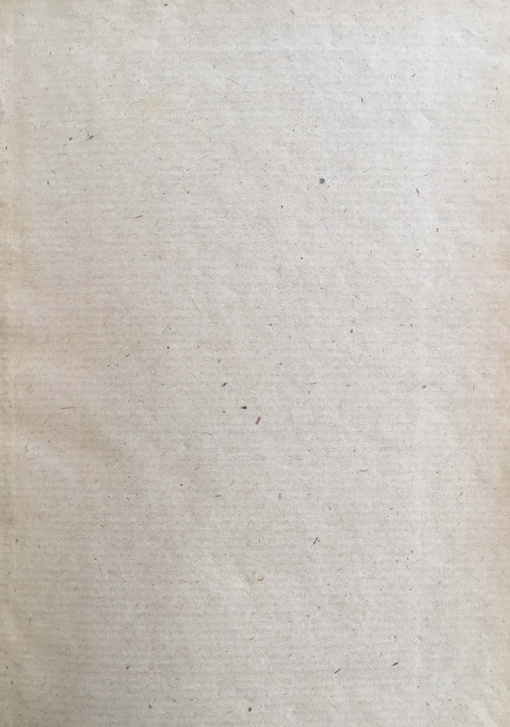

ERM0622

Ա. Ռ. Ա. Զ. Ի. Ն
Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ա Ր Ա Ն

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Յ Օ Ր Ի Ն Ե Ց

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر

Կ. Պ Օ Լ Ի Ս
ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

1892

Իմ փոքրիկ տղայքս, ահա ձեզինոր գրքոյկ մը : Այլեւարանը լմնցուցիք : Հիմա քիչ շատ կարգալու գրել գիտէք : Ո՛րչափ դո՛հ և ուրախ էք, այնպէս չէ՞ . ինչու որ աշխատեցաք, վարժապետին դասերն ուշադիր մտիկ ըրիք, հնազանդ ու կանոնապահ եղաք : Պէտք է որ ուրեմն ընդունիք ձեր վարձքը : Այս նոր գրքոյկը քան ամէն պարզ և աւելի պատուական պիտի ըլլայ ձեզի համար եթէ հոգ տանիք աւելի ուղիղ, բարձր և յստակ կարգալ և մաքուր գրել :

Բայց բաւակա՞ն է միայն կարգալ ու գրելը : Արդեօք ուրիշ բան պէտք չէ՞ : Անշուշտ պէտք է : Այս գրքոյկին մէջ պիտի գտնէք ազնոր զրոյցներ, վէպիկներ, ոտանաւորներ ու պատկերներ : Տարակոյս չունիմ, որ պիտի սիրէք այս նոր դասագիրքն և երբ դասատուն գրուածները ձեզի բացատրէ, բարոյական դասեր հանէ և հարցումներ ընէ այն ժամանակ օգուտ պիտի քաղէք և աւելի դո՛հ պիտի ըլլաք :

Ձեր չորս կողմը կը տեսնէք քարեր, ծառեր, բոյսեր, ծաղիկներ, թռչուններ և ուրիշ շատ բաներ . ի՞նչ են ասոնք : Օգտակա՞ր են թէ մնասակար : Նոյնպէս ձեզի կը պատուիրեն որ միշտ խելօք, բարի, ջանասէր ըլլաք . ինչո՞ւ համար : Այդ հարցումներուն կարճ հարեւանցի պատասխաններ պիտի գտնէք այս գրքոյկին մէջ և չգրտուածները ձեր վարժապետին պիտի հարցնէք ու պիտի միա առնէք :

Թող տուէ՛ք այդ մանուկներն ու մի՛ արգիլէ՛ք,
 զի այդպիսեաց է երկնից արքայութիւնը :

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՊԱՏԿԱՐԱԶԱՐԴ

Մ Ա Ս Ն Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

1. ԱՍՏՈՒԱԾ ՈՒ ՄԱՆԿԻԿ

Աստուած բարի է. մեր հայրն է :
Նա ստեղծեց աշխարհը :

Երկիրն ու երկինքն իր գործերն են :
Աստուած ամեն տեղ է .

Ամեն բան կը տեսնէ , գիտէ , ա-
մենակարող է :

Աստուած կը սիրէ բարի տղայքը :
Ես կ'ուզեմ բարի ըլլալ :

Ես կը սիրեմ իմ ծնողքն :

— Բա-րի . Արի . Առի . Տա-րի . Հայ . Հայր .
Այր . Մայր . Եղ . Տեղ . Ցեղ :

2. ԲԱՐԻ ՏՂԱՆ

Ես առաւօտ կանուխ ելայ . հազ-
ուեցայ , երես լուացի .

Հայելի

Աղօթքս ըրի , խաչ
հանեցի .

Աղօթեցի , որ Աստ-
ւած պահէ պահպանէ
ճնողքս .

Ապունգ

Ապա նախաճաշիկս
ըրի .

Առի գիրքս եւ մայ-
րիկըսի .

— Սիրելի մայրիկ , ես
գպրոց կ'երթամ :

Մայրիկն ըսաւ , —

Ապրիս դաւակս , Աստուած հետդ :

— Ա-ՈՒ-ԼՈՒՄ . կա-նուխ . Հազ-նիլ .
Հա-գուստ :

3. ԴՊՐՈՑ

Այս գպրոցը շատ ազւոր է :
Ուսմուռնք սորվելու տեղ է :

Տղայք նստած են կարգաւ :
Աշակերտներ են . վարժապետին
մօտիկ կ'ընեն :

Աշակերտները կը կարգան ու կը
գրեն :

Ես ալ հիմա աշակերտ եմ :

Կապէ՛մ կարգաւ , գրել , հաշուել սորձել :

Աղ . Խաղ . Թաղ . ձաշ . ձաշ-իկ . Նա-խա-ձաշ-իկ .
Դըպ-րոց . Դը-պիր . Կարգ . Վարժ . Պետ :

4. ԱՐԵՒ

Ես արեւին հետ կ'երնեմ .
Ի՞նչպէս կը փայլի արեւը .
Առաւօտուն կը ծագի .
Երեկոյին մարը կը մտնէ .
Կրակէ գունտի պէս կ'երեւի :

Երբ որ՝ մարը մտնէ աստղերը կ'եննեն.
 Լուսին ալ կը որ է, մարդու գէմք ունի.
 Լուսնին լոյսը անուշ է .

Արեգակը ցերեկուան կանթեղ է :

Լուսինը բեղերոսն լստերը է :

— Ա-րեւ . Բա-րեւ . Հեա . Նեա . Կը-լոր . Բո-լոր .

Ճ . Ա Ր Ե Ի

Արեւ , արեւ , դուրս ելիր ,
 Քեզ պիտ' ըսենք , բարի եկիր ,
 Քու քուրիկդ լուսինկան ,
 Բերաւ չամիչ մէկ աման ,
 Ամպը եկաւ մուծ բերաւ
 Չամիչը աչքերէս կորաւ ,
 Բաց երեսդ արեգակ :
 Ափ մը չամիչ քեզ կը տանք . . .
 Օ'հ , արեւին խաբեցինք
 Ամպի տակէն հանեցենք .

Ա . ԲԱՀԱԹՐԵԱՆՑ

Յ . Ե Ր Կ Ի Ն

Երկինքը կապոյտ է .

Երբ անձրեւ գայ կը մթննայ .

Անճրեւը կաթիլ կաթիլ կը վազէ .
 Երբեմն երկինքը կ'որոտայ ,
 Կայծակներ ասդիս անդին կը վազվզէն .
 Ինչպէս հոնք :

— Կա-պոյտ . Պուտ . Կայ-ծակ . Կայծ . Կայծ-քար .

7. ԶՈՒՐ

Զուրը շատ օգտակար է .
 Շարաւս կ'անցնէ .
 Զուրը գետէն կ'ելնէ .
 Զուր կը վազի երկինքէն .
 Երկինք վազ ընդ ընդինքն է :

— Օգ-տա-կար . Օ-գուտ . Գետ . Գէտ .

8. ԱՆՁՐԵՒ

Անձրեւ , անձրեւ ցած արի ,
 Բուսցուր ցորեն ու գարի ,
 Բուսցուր ծաղիկ կանաչ խոտ ,
 Աւլէ փոշի , մաքրէ օդ :
 Անձրեւ , անձրեւ ցած արի ,
 Գաղղ ամենքիս բարի :

Ա . Բ .

Գ. ՃԱՇ

Կէս օրին ազատ եղայ . տունն գացի . սեղանը պատրաստ էր :

Սպիտակ սփռոցին վրայ , իմ առջեւ կար պնակ մը , դըր-գալ մը , բաժակ մը և հաց :

Սեղան

Հաւկիթ

Խնձոր

Երբ որ սեղանն նստայ խաչ հանեցի , հայր զր ըսի : Թանա կերայ , քիչ մը տաք էր . մայրիկը տուաւ ինձ խաչած հաւկիթ մը . ապա կտոր մը միս : Շատ ախորժակով կերայ . ինչու որ լաւ աշխատեր էի և դասս լաւ սորվեր էի :

Վերջը մայրիկս խնձոր մը ստը-կեց և ինձի տուաւ որ ուտեմ , շատ համով էր :

— Ազատ . զատ . ազա-տիկ . զատիկ . ա-նա-զատ .

Ա Ռ Ա Յ

Նաւիգ դէկ ,
Մարդուն խելք

Ոսկին աղայ ,
Երկար ծառայ :

ՉՕ. ՀԱՅ

Երբ որ անօթի եմ հացը շաքարի
պէս կ'ուտեմ :

Կուզեմ նաեւ գիտնալ թէ հացը
ի՞նչպէս կը շինեն :

Ահա կը տեսնեմ հացն որ ունի
պինդ կեղեւ և միջուկ :

Ծակուտ ու կակուղ է սպունգի
պէս :

Հացը կը շինուի ալիւրէ . ալիւրը
ցորենէն կ'ելնէ երբ որ աղօրէպանը
ցորենը կ'աղայ : Ձրով ու քիչ մ'ա,
ղով կ'շաղեն ալիւրը, խմոր կընեն : Ապա
կը կնտեն, պնակիտի մէջ կը դնեն
և կը թողուն որ խաշը (մայա) հասնի :

Վերջէն փուռը կը դրկեն եփելու
համար :

Շոր անորոտ և շորակոտ է հոյը :

— Շաքար. քար. շահ. ծակուտ. կեղեւ.

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ի Կ

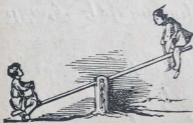
Փոքիկ կարամ ունիմ սպիտակ

Մէջի ջուրը երկու տեսակ :

Այս ի՞նչ է :

11. ԽԱՂ

Երբ որ շատ աշխատիմ գպրոցը
շատ եռանդով կը խաղամ :

Բարան

Շրջանակ դարձնել

Ահա երկու աշակերտներ որ բաբանի մը վերայ կ'օրուին :

Ուրիշ մը շըրջանակին հետ կը խաղայ .

Երեք աշակերտներնալ հանգիստ նստած սանդղինչ կը խաղան :

Փոքրիկ Օհանը չը կրնար վա-

ղել . քանզի դեռ շատ պզտիկ է, անոր համար իր փայտէ ձին կը քաշէ :

— Աշխատիլ . աշխատ . շըրջանակ . շըջան .

12. ՀՈԳԱՍԷՐ ԱՇԱԿԵՐՏԸ

Հոգասէր է այն աշակերտն որ մաքուր կը պահէ իր գիրքն ու տետրակները :

Երբ գիր գրէ իր մատերը չը սեւ-
ցընէր և իր հագուստը
ու թուղթը չաղտո-
տեր :

Կաղամար

Զմեյի

Պսակ

Կաղամարը մէկգի կը
դընէ և խուփը կը գո-
ցէ գասը պատրաստե-
լէն ետեւ :

Երբոր մատիտը կըտ-
րէ կը նայի որ մատը չը
կտրէ :

Բնաւ չխաղար զմե-
լիին հետ :

Հոգասէր աշակերտը
ջանասէր ալ կըլլայ . ա-
մէն բան կարգով ու կրօնով կընէ
և վերջը գովեստ ու մրցանակ կ'ըն-
դունի :

— Հոգ-ա-սէր . հոգ . սէր . տեա-րակ . տեար .

Ա. Ռ. Ա. Ծ

Ինչ որ ցանես, այն կը հնձես,
Ի՛նչ որ քնես այն կը գսնես :

13 Մ Ա Ր Դ

Մարդն ունի երկու աչք տեսնել
լու համար :

Գլուխ

Բազուկներ

Երկու ձեռք

Ոտ

Երկու ախանջ լսել
լու համար :

Լեզու մը խօսելու
համար :

Ուրեմն պարտաւոր
է աւելի դիտել ու մտիկ
ընել քան թէ շատխօսիլ :

Մարդն ունի նաև քիթ
որ հոտ, շունչ առնու :

Երկու բազուկ, եր-
կու ձեռք եւ տասը
մատ ունի, որպէս զի
աշխատի ու տատի :

Ունի նաև երկու սը-
րունք և ոտք՝ որ տե-
ղէ տեղ շարժի :

Եթէ զգայարանք
չունենար պիտի կրնա՞ր
զգալ, խորհել : Երկրիս

վրայ ամեն արարած զգայարանք ունի :

— Հա-մար. ամար. ա-մառ. յամառ. յա-մայր.

Փետտուր գրչի համար գրչակալ
պէտք չէ :

Երկաթէ գրչին համար գրչակալ
կը գործածեն : Աւելի շատ կը դի-
մանայ :

Գրչակալը կրնայ ըլլալ փայտէ ,
կիտոսկրէ , գաղտակուրէ , թիթեղէ :
— Բըն-ա-կան . բըն-ու-թիւն . բուն . բըն-իկ . բըն-ակ :

17. Գ Ա Ս

Երբ որ երեկոյին դպրոցէն կ'ար-
ձակուիմ՝ ճամբան խելօք կը քալէի
և շիտակ տուն կ'երթամ : Երբ որ
տեսնեմ ազգական , բարեկամ և մեր
տան ծանօթ մարդ և վարժապետս՝
գլխարկս կը հանեմ ու բարև կուտամ :

Ընթրիքս ընելէն ետեւ քիչ մը
կը նստիմ ծնողքիս քով , և ապա կը
քաշուիմ սենեակս և միւս օրուան
դասերս կը սերտեմ : Այսպէս մէկ
երկու ժամ կ'աշխատիմ և վերջը կ'եր-
թամ անկողինս . Տէրունական աղօթ-
քը կ'ըսեմ և կը պառկիմ , որ առա-
ւօտ կանուխ ելնելով դպրոց երթամ :

— Բալ-եմ . քայլ . դայլ .

18. ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕՔԻ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո, եկեսցէ արքայու թիւն քո, եղիցի կամք քո, որպէս յերկինս և յերկրի: Զհաց մեր հանապազորդ սուր մեզ այսօր: Թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեր

Թողումք մերոց պարտապանաց . եւ
մի տանիր զմեզ ի փորձութիւն , այլ
փրկեա զմեզ ի շարէ , զի քո է ար-
քայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք
յաւիտեանս ամէն :

Անուն հօր եւ որդւոյ եւ հոգւոյն
սրբոյ ամէն :

19. Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Մ

Ո՞վ խրատեց մրջինին
Գետինը ծակել ,
Բոլոր ամառ մեծ ջանքով
Պաշար հաւաքել :

Որմէ՞ ուսաւ , ինձ ըսէ՛ք .
Փոքրիկ թռչունը ,
Յարդէ , ճիւղէ եւ բրդէ ,
Հիւսել իր բոյնը :

Ո՞վ խրատեց մեղուին ,
Հրաշալի բանիւ ,
Ծաղկանց մեղր քաղել ,
Անուշ եւ ազնիւ :

Աստուած է այդ վարժապետ,
 Բարի անսահման :
 Զանացէ՛ք միշտ կատարել
 Նորա սուրբ հրաման :

Մ Ե Ս Ն Բ.

1. Ծ Ն Ո Ղ Ա Ս Է Ր Տ Ղ Ա Ն

Արեւը նոր ելաւ . առաւօտուն
 կը փայլի ցօղը ծաղիկներուն վրայ :

Փոքրիկ վահէն ոտքի վրայ է ար-
 դէն : Էր ձեռքն ունի ցնցուղ մը :

Հոգասէր Տղան

Ինչո՞ւ այսպէս կա-
 նուխ կ'աշխատի . —
 Ինչու որ իր հայրն՝
 որ պարտիզպան է,
 չկրնար աշխատիլ .
 ոտքը ցաւցուց հո-
 ղը հերկելու ատեն :

Վահէն իր հօրը գործը կ'ընէ ,

դպրոց շագացած ամուսները կը ջրէ :

Իր հայրը նստած է քարի մը վրայ, գորովալի աչքով կը նայի իր աշխատասէր զաւակին :

Ցնցուկ

Վահէն շատ գոհ է, ինչ որ գործով ցոյց կուտայ իր սէրը հօրը համար :

ՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ. — Փայլիլ. Փոքր֊փոքրիկ Պարտէզ֊պան. Մաղիկ֊ներ. Լայլն :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Արեւն ինչպէս կ'ելնէ. Ինչ է ցօղ. Ածու. Հատոց. Բահ. Տրմուխ :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. — Սէր որդիական. պարտաւորութիւն :

2. ՇՆՈՐՀԱԿԱԼ ԵՄ ԸՍԷ

Մարտիկին մայրը կտոր մը բլիթ տուաւ իրեն : Մարտիկ մոռցաւ ըսելու. — Շնորհակալ եմ, մայրիկ :

Մայրիկը ցաւեցաւ, բլիթն առաւ տղուն ձեռքէն եւ կատուն կանչեց :

Կատուիկին տուաւ կտոր մը բլիթ, փխիկը շատ գոհ եղաւ, գրգ.

ուեց տանտիկինը, միաու միաու կ'ընէր:
 — Տե՛ս, ըսաւ մայրիկը որդիին,
 փիսիկը լեզու չունի, բայց իր կեր-
 պովը շնորհակալ եմ կ'ըսէ:

Վերջը մայրիկը կանչեց շունն եւ
 բլիթին մնացած կտորն անոր տուաւ:

Շունն սկսաւ պոչն օրել, և շը-
 նորհապարտ դէմքով անոր ձեռքը
 լզեց:

Շունն ալ գիտեր իր կերպով շը-
 նորհակալ լինիլ:

Միւս կողմէն Մարտիկ երեսը կա-
 խած կը նայէր որ բլիթը մէջ կը
 խաղայ եւ մտքով կ'ըսէր,

Մայրիկը իրաւունք ունի. եւ յի-
 րաւունքն ինչպէս կ'օգտագործուի:

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Տուաւ-տալ. Մայր-մայրիկ. Իմ.
 Ձեռք-ձեռքէն:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Կատու. Չորքոտանի. եւայլն.
 Տուն. Տնակ. Ապարան:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. — Քաղաքալարութիւն եւ երախ-
 տագիտութիւն:

3. ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Ուղս

Այծ

Էջ

Կենդանիներ կան որ շատ են,
մարդու հետ կը բնակին, անոր կը
ծառայեն եւ սնունդ կուտան:

Վագր

Առիւծ

Կան կենդանիներ ալ որ շատ են,
լեռներն ու անտառները կը բնակին:

4. ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Կառք բառոյ ձի

Չին շատ օգտա-
կար կենդանի է :

Չին կը կրէ
մեր բռները . կը
տանի մեզ տեղէ

տեղ : Շատ անգամ արօրը կը քաշէ ,
կովու՛ն պէս , եւ կառքի կը լծուի :

Շուկ

Կատու

Կովն, ոչխարն ու այծը մեզի կու-
տան կաթ : Կաթէն ի՞նչ կը շինուի :

Շունը մարդուն բարեկամն է .
տունը կը պահէ , կը պահպանէ : Հո-
վիւին ոչխարներուն վրայ կը հսկէ
որ գայլը չ'առնէ չը տանի :

Կատուն մուկ կը բռնէ :

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Ընտանի կենդանի. Լեռն. իր.
Շինեւ, Շինուիւ. Շէն. Սնչէն եւայլն :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Ո՞ր կը բնակին մարդիկ...

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ . — Ընտանի կենդանիներու շնաս
չընել . ինչո՞ւ :

5 . Պ Ա Ր Տ

Երեք մանկիկներ՝ ուրախ ու զուարթ ,
Կ'երթային դպրոց խօսելով հանդարտ .
— Թէ լաւ աշխատիմ, կ'ըսէր մին միւսին ,
Հօրս խոստացածն՝ կ'ընդունիմ ոսկին :
Երկրորդը յարեց , Թէ ես աշխատիմ ,
Իմ սիրուն մօրմէս , մի համբոյր կ'առնեմ .
— Իսկ ես ի՞նչ ընեմ , հառաչեց վերջին ,
Հայր ու մայր չունիմ : որբին՝ ի՞նչ բաժին :
Բայց եւ այնպէս ես , միշտ պարտ կատարեմ ,
Պարտ կատարելով՝ վարձք հետը կ'առնեմ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ի Կ

Յուշիկ յուշիկ կը քալէ
Գիշեր ցորեկ , փոյթը չէ ,
Թէ եւ նոյն տեղ միշտ ման գայ
Բայց իւր գլուխ ո՛չ դառնայ .
Ո՛չ քալելէն կը յոգնի ,
Ոչ կերակրոյ պէտք ունի ,
Բայց ինքն է որ քեզ կ'ըսէ ,
Ե՛լ , կեր , աշխատէ՛ եւ քնէ՛ :

Տ. ԵՐԿՈՒ ԳՈՅՐԵՐ

Մայրիկն ըսաւ Մարթային .

— Աղջիկս, չստի՛ր և սա կողովին
մէջ գտնուած ոլոռներն սարկէ .

Մարթա գործի սկսաւ . բայց այն

քան մեծ կ'երեւէր իրեն կողովն, որ կարծէր թէ չպիտի լմննայ :

Իր բոլոր Երանիկ շուտ մը քովը վազեց և ըսաւ .

— Քուրիկ, թո՛ղ որ քեզի քիչ մ'օգնեմ. Քուրիկը սկսաւ շուտ շուտ ստըկել. իր փոքրիկ մատերովը կը բանար փոճոկները, կը հանէր ոլոռներն և մեծ պնակի մը մէջ կը նետէր : Երկու քոյրերու մէջ մրցում մ'ընկաւ իրարմէ աւելի շատ ընելու : Երկուքն ալ զարմացան երբ յանկարծ տեսան որ կողովը պարպուեր է : Ուստի ուրախ զուարթ ելան եւ գացին միասին խաղալու :

Քուրիկը կ'օգնէ

Ոլոռ

Կողովը պարպուեր է :

Երբ ուշիստից բռնուի հոգեւի կը լնի :

ԲԵՐ . ՎԱՐԺ . — Սա . Դա . Նա . . . Ե . Զ . Կայն :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Աշխատութիւնը երբ բաժնուի շուտ կ'լիննայ . Օրինակ մը :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ . — Իրերօգնութիւն :

Արջ

Կապիկ

18. ՎԱՅՐԵՆԻ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ

Առիւծը կենդանիներուն թագաւորն է : Շատ ուժեղ է . ունի խիտ բաշ մը եւ երկայն պոչ :

Աղուէսը հաւերուն թշնամին է . Գայլը ոչխարներուն անգութ սորինն է : Գառնուկներ եւ մաքիներ կը յափրշտակէ և անտառը տանելով կը պատառէ , կ'ուտէ :

Արջ տեսած ես , Կապիկը խաղաղասէր միմօս մ'է :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Ոյժ , ուժեղ . Բաշ , ինչպէ՞ս բաշ . Անգութ , գթօտ ևայլն :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Կենդանիներու տեսակներ . Օղի . ջր-
րի . ցամաքի և այլն :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ . — Յափշտակիչ մարդիկ ատելի , ինչ-
պէս կենդանիները :

11. Գ Ա Ռ Ն Ո Ւ Կ

« Ինչո՞ւ կուլաս , դու գառնուկ , »

— Խիստ ճեճ կերայ ես , մայրիկ :

« Ո՛վ ճեճեց քեզ , իմ գառնուկ . »

— Մէկ ճեր պառաւ , վատ կնիկ .

« Ինչո՞ւ ճեճեց քեզ գառնուկ . »

— Ծառի տակն էի , մայրիկ ,

« Ո՞ր տեղիդ խփեց , գառնուկ . »

— Ոտիկներիս , իմ մայրիկ .

« Ինչպէս լացիր , դու գառնուկ . »

— Մէ՛ , մէ՛ , մէ՛ , մէ՛ , իմ մայրիկ :

Ա . Բ .

12. Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ր Ե Ղ Ի Ք

Երեք տղաքներ պա-
տի մը տակ նստած կը
խաղային :

Պառաւ կին մ'այն
կողմէն կ'անցնէր , ծանր ծանր կը քա-
լիր և նոյն պատին կը կռ [թնէր :

Երեք տղաքները շուտ մ'ոտք ելան և մէկդի քաշուեցան որ պառաւ կինն անարգել ճամբան շարունակէ :

Երբ պառաւը մօտեցաւ, տղեկներն իրենց գլխարկները հանեցին, բարեւ ըսելով :

Եթէ տղայք կ'ուզեն սիրելի լինիլ, պարտաւոր են թէ դպրոցը, թէ տունը, եւ ամեն տեղ յարգանք շարժիլ եւ վարուիլ մեծերուն առջև :

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Երեք. Թուական. Երրորդ նըստիմ. Լայն. Խաղասէր. Արգել. ան-արգել :

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Տարիք. Տղայ, պատանեակ, երիտասարդ. արբուն,

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. — Բաւական չէ կիրթ լինիլ, այլ եւ քաղաքավար, պատճառ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Կը խօսի մարդ չէ,
Կը մլաւէ, կատու չէ,
Ուրիշ կենդանի ալ չէ,
Հապա մտածէ՛ այդ ի՞նչ է.

13. Լ ՈՒՍՆԱԿ

Լուսնակ կուզեմ ես լուսնիկը,
 Պոռար լալով պզտի Լուսիկը,
 Ոտքը դետին դաք դաք զարնէր,
 Որ խօսքն ընէ իր մայրիկը .
 — Մի՛ լար, հոգի, էհ, լուս, մի՛ լար :
 Մայրիկը կ'ըսէր գողահար : —
 Եւ ճար ու ճարակ կը փնտռէր,
 Որ լուսնակն հուպ առնէ վար :
 Անդին մամիկն ալ շուարած,
 Գլուխն առաւ գուրս գնաց,
 Ծուկաներ ընկաւ որ գնէ,
 Լուսնակներ, որպէս պանիր հաց :
 Վլվլուկն որ հայրիկն լսեց,
 « Խնչ կայ հոգ տեղ, Խնչ կայ, գոչեց,
 « Եկ աղջիկ դու, ես տամ ուզածդ »
 Ըսաւ նա, եւ անոր ժպտեց :
 « Ելի՛ր շուտ, սա մօտ լեռն ելի՛ր,
 « Ինձի հետ շատ շուտ վազիր .
 « Լուսնակին որ կը մօտենանք,

« Անոր պոչէն պինդ պինդ բռնի՛ր : »
 Փոքրիկ աղջիկն ուժովը բոլոր ,
 Կը վազվզէր ոլոր մուր ,
 Իսկ երբ հասան բլրակն ի վեր .
 — Հայր , այդ լուսնակ հեռի՞ է դեռ .
 « Աղջիկ դու միշտ , արի՛ քալէ ,
 — Բայց կը հեւամ , ալ հերիք է :
 « Միթէ հովդ անցա՞ւ աղջիկ .
 « Չես խօսիր դու ինչ եղեր է :
 Լուսիկ տրտում , յոգնած կարմրուն ,
 Չայն չը հանեց դարձաւ իտուն ,
 Բայց սրտին խորը ոխ քէն պահեց ,
 Լուսնակին դէմ , որ կար հեռուն :

Անկարելին միշտ կը գնահատեն .

Այն մարդիկ որ ցնորեր են :

14. Օ Գ Ն Ե Ն Ք Ի Ր Ա Ր Ո Ւ

Ագարակ մը կար որու մէջէն գետ
 մը կ'անցնէր : Այնքան շատ անձրեւ
 եկեր էր որ գետը յորդեր էր :

Փոքրիկ Օհան, ագարակա-
պանին որդին, գետին առջե-
կը գտնուի: Եւ կանգ կ'առնէ:

Օհան շատ կը վախնայ եւ
տուն երթալու միջոցը կը փնտռէ:
Նոյն միջոցին՝ Օհանին մէկ ընկերն

անկից կ'անցնի: Աւելի
մեծ եւ ուժեղ էր: Օհա-
նը կ'առնէ իւր կռնակը
եւ կ'անցնի գիւմացի եզ-
րը, երբոր գետը կը գոռար:

Զափահաս ուղայ գարտին օգնել երեսն փոքրիկ ընկերներու:

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Օհան ինչ անուն է. Գետ.
գետակ եայլն:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Գետն ինչ է. Աղբիւր. Ծով. Լայլն:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ. — Ամենէ փոքրը մեծին կրնայ օգ-
տակար լինել: Օրինակ,

15. ԱՆՀՆԱԶԱՆԴ ՏՂՈՒՆ ՊԱՏԻԺԸ

Պաղտիկ ամեն օր դպրոց երթալու
ատեն քարաշէն կամրջէ մը կ'անցնէր:
Մայրիկն անոր կ'ըսէր միշտ. — Տը-

դաս, կամրջին որմէն վար մի՛ ծուիր, գետին մէջ կ'իյնաս:

Բայց Պաղտիկ շատ կը փափաքէր պատին վրայէն գետը նայիլ, և կ'ըսէր. — Կարելի է ջրին մէջ ձկները կը տեսնեմ:

Օր մը Պաղտիկ ելաւ քարակոյտի մը վրայ, երկնցաւ եւ սկսաւ նայիլ:

Բան մը չտեսաւ, այլ ոտքը սահելով՝ գետին մէջ ինկաւ:

Քանի մը մարդիկ շուտ մը վազեցին և գետէն հանեցին Պաղտիկը. մարած էր. կիսամեռ էր. ճակատը քարի մը զարնուելով ծակած էր:

Այսպէս խեղճ Պաղտիկ իր պատիժը գտաւ և այնուհետեւ միտքը դրաւ մօրը պատուէրը պահել:

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Կամուրջ — Կամրջի. Անոր. Այն. նա. Կիսամեռ:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Կամուրջ. Որմ. Քիւ. Պատ. Չուկ. Լուղակ. ԲԱՐՈՅ. Հնազանդութիւն.

17. ԶՈՒՐ

Զուրը շատ օգտակար հեղուկ է :
Ծարաւ կ'անցնէ . կը մաքրէ , երկիրը
կ'արգասաւորէ . կրակը կը մարէ . օ .
ղօրի կը դարձնէ :

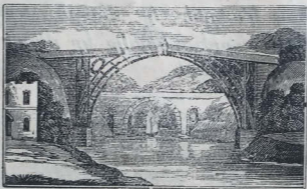
Ծով եւ նաւ

Զուրն այլ եւ այլ վիճակ կրնայ
ունենալ . կրայ լինիլ ամպ , անձրեւ .
ձիւն , կարկուտ , սառցոյց , շոգի , ցօղ :

Զրերը երբոր հաւաքուին կը
կազմեն աղբիւր , առու , գետ , լիճ ,
ծով , օվկէան :

Ծովու վրայ կան նաւակներ , նաւ
ւեր :

Երկրի չորս մասին երեք մասը
 ջուր է :

Կամուրջ

Գետին մէկ ամէն միւս ամիւր
 կամուրջ մը կը տեսնեմ :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Կրակ — Կրակոտ . Ծով . — Ծովու
 (հորված) ի — ու — եան — ուան . Ծովու . Նեղու-
 թեան . Զմերուան :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Զուրն ի^օնչպէս կարկուտ , շոգի կը
 լինի . Ծովու վրայ կեցող և չկեցող մարմիններ .
 պատճառ :

Ա Ռ Ա Մ

Օճը ծաղկէն թոյն կը շինէ , մեղուն մեղր .
 Մաղկի պէս հոտով եղիւր , մեղրի պէս համով .
 Հաւն անգամ որ ջուր խմէ , վեր կը նայի :

17. ԵՐԿՈՒ ԱՅՄԵՐ

Գուռող մի այծիկ,
 Ի կամուրջ պղտիկ,
 Գտաւ դէմ առ դէմ
 Նոր այծ խստադէմ:

«Շուտ քաշուէ դու ետ,
 Խենդուկ, վատ, տգէտ:»

— Չեմ ես ետ քաշուիր.
 Ապուշ դիմագիր:

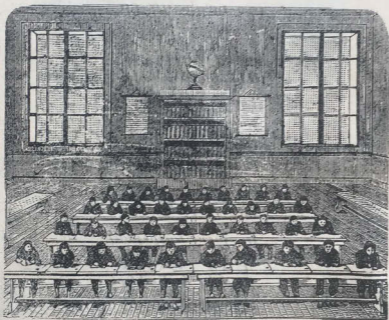
Եւ շուտ եղջիւրներ
 Կըսկսին վար վեր
 Չարներ հրմշտկել:
 Այսպէս երկուքն ալ,
 Գլորին խկոյն,
 Կ'ըլլան գետամոյն:

Կան շատ խենդուկներ
 Որ չեն վարուիր տարբեր
 Քան այս այծուկներ.

18. ԴԱՍԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Երբ Ղուկաս առաջին անգամ
գալոց գնաց սիրտը սաստիկ կը զար-
նէր :

Մանաւանդ երբ տեսաւ որ սը-
րահին մէջ շատ աշակերտներ կան ,

Գալոց

պատերուէն վրայ աշխարհացոյցներ և
պատկերներ կախուած կան , այնչափ
չփոթեցաւ որ կարծեց թէ ամէն
բան իր շորս կողմը կը գտունար :

Բայց տեսաւ աշակերտներուն մէջ
մանկիկներ որ իրմէ փոքր էին և ե.
ուանդով ուսմանց կ'աշխատէին : Այս
տեսնելով սիրտ առաւ և մտքովը ը-
սաւ . — Ե՛հ , ես ալ կրնամ աշխատիլ :

Երբ դասը լմնցաւ,
վարժապետը գնաց ա-
նոր մօտ և ըսաւ ժրպ-
տելով :

— Տղաս , թէ որ

այդպէս անդուլ աշխատիս , շատ լաւ
բաներ պիտի սորվիս և ծնողացդ ու-
րախու թիւն և պատիւ պիտի բերես :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Աշակերտ . Աշակերտութիւն . Ա-
շակերտաց- (հօրովում) Ուսում . ուսման . Եկեղեցի-
ցւոյ . Իտայիս — իոյ . Հայր — հօր և այլն :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Ի՞նչ է դպրոցը :

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ . — Աշխատութիւն . բարի նախանձ :

11 . ՓՈՔՐԻԿ ՄՐՋԻՒՆԸ

Տեսայ փոքրիկ մըջիւն մը , աս-
դին անդին կը վազվզէր որ ուտելիք
փնտռէ :

Ճամբուն վրայ դարի մը գտաւ .

ուզեց առնել տանիլ . բայց ի՞նչպէս .
գարին մեծկակ էր . ինքը փոքր ալ տկար :

Այն ատեն հնար մը
գտաւ . Քարի մը վրայ
ելաւ և սկսաւ վերէն
նայիլ , ինչպէս բարձր աշտարակէ մը .

Ասդին կը նայի , անդին կը նայի ,
և վերջապէս կը տեսնէ երկու ըն-
կեր որ անկից կ'անցնէին : Շուտ մը
անոնց մօտ կը վազէ , քիթն անոնց
քթին կը քսէ ըսելու համար :

Եկէք , շուտ , ինձի հետ եկէք ,
վարն աղւոր կրծօն կայ : Երեք մըր .

ջիւններն կը վազեն և
գարին մէկտեղ կը տա-
նին : Ինչ որ մէկը շէր
կրնար ընել մինակը ,
երեքը միասին շատ զիւրաւ կը կա-
տարեն , և առօք փառօք կը տանին
գարին որ իրենց համար շատ թեթեւ
էր հիմա :

Տղայ + Գրուածք + Գրուածք + Գրուածք :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Ընկեր (սարգ անուն) Գասընկեր
(բարգ անուն) : Անուան մի քանի ձեւերը բացատրել :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Մըջիւն (միջատներու վրայ կարճ
տեղեկութիւն) :

20. ՊՁՏԻԿ ԿԵՆՊԱՆԻՆԵՐ

Ճանճը ճճի (միջատ) մ'է : Մեղուն
 մեղրատու ճանճ մ'է : Հաւատալի՞ է :
 Սիրուն, գոյնզգոյն թիթեռնիկնե,
 ըր ժամանակ մը թրթուրնեք էին :

Մամուկ և ոսայն

Կան թրթուրնեք որ մետաքս կը
 մանեն : Ասոնք են շերամները :

Սարգն (մամուկ) ալ կը մանէ .
 բայց իր ոստայնը դարան մ'է զոր կը
 լարէ ճանճերուն : Անխոհեմ ճանճե,
 ըր շատ անգամ կը բռնուին :

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Սէր-սիրուն. Որ-որու-որմէ. ո-
 րով-որոնք և այլն :

ԳԻՏԵՂԻՔ. — Օգտակար միջատներ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Ձրի մէջ զիրար կը նային երկու եղբայր,
Բայց դարերով իրարու չեն մօտենար:

Կ'երթայ ու կ'երթայ հետքը չկայ,
Կը կտրէ ու կը կտրէ արիւն չկայ:

21. ԿԱՆ Ե ԲԱՐԻ ԸԼԼԱԼ ԲԱՆ ԳԵՂԵՑԻԿ

Երկու քոյրեր կային,
մէկին անունն էր Տուլիկ,
միւսինն էր Երմոնիկ:
Տուլիկ սիրուն աղջիկ մըն
էր, այնպէս որ տեսնողը ա-

նոր վրայ կ'զմայլէր և զանի կը գգուէր:
Իսկ Երմոնիկ աղւոր չէր, ուստի

չատ ախուր էր: Երբ օր մը
հայելիին նայեցաւ, շատ ա-
ւելի տրտմեցաւ. բայց քիչ
մը մտածեց և ըսաւ:

— Ես գեղեցիկ չեմ. ի՞նչ փոյթ.
Կ'ուզեմ բարի ըլլալ, այնչափ բարի որ

ամէն մարդ սիրէ զիս , իմ տղեղու-
թեանս չնայելով :

Եւ Երմոնիկ ամենուէն հետ սիրով
կը վարուէր , բարիք կընէր , այնպէս
որ ամէն մարդ կը սիրէր զինք :

Իրաւ , իր բարութեամբը գէմ-
քըն ալ աւելի սիրուն եղաւ քան
ամենէ ազւորին կերպարանը . վասն
զի բարի սիրտ ու անուշ լեզու ու-
նեցողն կ'ազւորնայ :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Ազու . Ազւոր . (Ածանց մասնիկը)
աւոր , ային , ահան , աւէտ , եղէն , եայ , ոց , որդ ,
յի , ցու և այլն :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Հայելին լո՞նչպէս կը շինեն . Ուրիշ ա-
պակեայ առարկայք :

ԲԱՐՈՅ . — Համեստութիւն :

22. ԹԻԹԵՌՆԻԿ ԵՒ ՄԵՂՈՒ

Թիթեռնիկն կ'ըսէր մեղունին ,
 Թեւեքը բաց եւ ցնծագին ,
 — Թէ օգն լինի անուշ պայծառ ,
 Շուտ շուտ տ'երթամ խաղալ անտառ :
 « Ձէ , չէ , կ'ըսէր , խելօք մեղուն ,
 Ձեմ սիրեր ես մնալ օրն ի բուն
 Թոյլ ու անհոգ եւ երերուն :
 Այլ փեթակիս գործը կայտառ
 Տ'երթամ շինել սիրողաբար ,
 Թէ օգն լինի անուշ , պայծառ : »

23. ԱՄԱՆՆԵՐ

Շիօ

Մայրիկն ի՞նչ ամա-
նի մէջ կը պահէ ջուրը:
Կոյժի մէջ: Ի՞նչ է այն
ջրով լեցուն ամանն որ
սեղանին վրայ դրուած
է: — Շիշ:

Փաւար

Ի՞նչ կը գործածես
ջուր խմելու համար. —
Ոտնաւոր կամ անոտն
բաժակներ:

Տակառ

Ի՞նչ բանի մէջ կը
պահեն գինին. — Տակա-
ռի մէջ, շիշի մէջ:

24. ԳՏՆՈՒՄԾ ԱՌԱՐԿԱՆՆԵՐ

Ուրախ զուարթ ցատկրտելով
Գրիգոր կ'երթար տուն:

իր ոտքը յանկարծ բանի մը զարկաւ : Գրիգոր ծռելով նշմարեց արծաթ հինգնոց մը, որ նոր էր և փռելին մէջ կը փալփէր :

— Ի՛նչ ուրախութիւն , ըսաւ : Այս դրամով շաքար պիտի գնեմ եթէ մայրիկս հրաման տայ :

Բայց Գրիգոր քիչ մը մտածեց և ինքնիրեն ըսաւ :

— Բայց այս ստակը իմս չէ : Քիչ մ'առաջ տեսայ Աննիկն որ իր հիւանդ մօրը համար երկու դահեկանի կաթ առնելու կ'երթար : Անշուշտ այդ ստակն այն ~~Քրիստոս~~ ցած պիտի լինի :

Եւ բարեսիրտ Գրիգոր վազեց դէպ ի Աննիկը : Խեղճ Աննիկ կուլար ինչու որ ստակը կորուսեր էր եւ մայրը շատ աղքատ էր :

Մի լար , պոռաց Գրիգոր : Ես գտայ ստակդ , ահա ա՛ռ նայիմ :

Աննիկ թէ կուլար և թէ կը խնդար իր ստակը գտնելուն համար : Ետ շնորհակալ եղաւ Գրիգորին և

գրամն առնելով վաղեց որ իր մօրը
կաթր գնէ :

Գրից որ աւելի երջանիկ էր քան
Աննիկը , ինչու որ շատ անուշ բան է
սպարտք կատարելը :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . Ուրախ (ներհանն) Տրտում նոր . Հին .
Անուշ , Դառն . Ստակ (չամանիչ) Դրամ . Աղքատ , Տնանկ

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Արծաթն ի՞նչ է (ծանօթ . մետաղ-
ներու վրայ) : Շաքարն ի՞նչպէս կը շինուի :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Ապա ասէք ի՞նչ է Ք ,
Որ չպտըտած իւր վրայ՝
կառքն առաջ չի գնայ :

24. Կ Ա Ի Ի Ճ

Կաւիճը սպիտակ է . տեսակ մը
կիր է : Քաղցաթի մէջ կ'եփի , կ'եռայ .
կաթձր է ու շոր , շուտով կը վերուի :

Մեւ տախտակին վրայ կ'ա խճով կը
գրեմ վարժապետին ըսած խօսքերը:

25. ԿՌԻՒ ԵՐԿՈՒ ԳՈՅԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ե՛ գի՛նէ ու Քրիստոսին է աղւ որ շէտէ
մը ունէին : Վարդ աղոյն շրջապէս
ունէր այդ պէպէն և երկու քոյր
փախտապետի կ'առնէին զս յն իւ կնոյ լծե
ւերուն մէջ և պատրաստ կը տանէին :

Օր մը Քրիստոսին է ու զէց որ ինք մի
այն առնէ պէպէ կը Եւ
գի՛նէ գէ՛մ կեցաւ և ա
սոր վրայ կոխն սկսաւ :
Մէկը իւժով բռնեց
սիրուն պէպէ կին զլխէն , միւսը բա
շեց ոտքէն :

Խեղճ պէպէ կին ինչ
կցաւ , երկու կտոր ե
զաւ . և երկու քուրիկ
ներն կ'առնակի վրայ վար
ընկան : Մէկուն ձեռքը մնաց պէպէ :

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԵՐԿՈՒ ԳՈՅԵՐՈՒ

26. ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Անասնիկ ունէր փառաւոր թառ-
ցիկ մը, կտրելի պոչով և երկայն ա-
ռասանով :

Մարտ ամսուն՝ առաւօտ մը՝ օդը
չառ ազօր էր. թև թև հով
մը սկեր էր փչելի : Անաս-
նիկին բնի՛րնեւրը իրեն
կ'ըստպա էին փողոցը :

Անասնիկ առաւ թառցիկն, բայց
անսաւ որ թառցիկն պոչն
առասանին խառնուեր էր.
ուզեց զատել, բայց չկրցաւ :
Անասնիկ բարկանալիս և բռ-
կը քանայ բսկել կապերն
անհամբերօւ թևամբ. կը պոռայ, կը
կանչէ, սարքը գետինը կը զտնէ :

Վերջն ուժով կը քաշէ առասանն և
 ւտ, ւտ, թռուցիկը երկու կտոր կ'ըլլայ
 — Վար իջի՛ր, Անասնիկ, կը դո-
 չէին իր ընկերները փողոցէն: Հովը
 կ'ամաց կ'ամաց կ'աւելնայ:

Բարց, ափսոս, երբ Անասնիկ վար
 իջու, ձեռքը բռնած էր շատ ողոր-
 մելի գէժքով մը իր թռուցիկին բե-
 կորները:

Ի դուր հովը փշեց նոյն օրն և միւս
 օրերը: Անասնիկ մնաց տունը տրտում
 տխուր, և մասածեց լմէ՛ն բնէն բնէ
 բնէն: — Ենչէն:

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — Իր. Իրենց (ղէժք) Իմ. Քու. Մեր.
 Ձեր. Իրենց և ինչ:

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Մարտ. (տարուան ամիսները): Ի՞նչ.
 պէս կը շինուի թռուցիկը:

ԲԱՐՈՅ. — Համբերութիւն և քաղցրութիւն:

ԻՄ ՄԱՆԿԻԿՍ

Իմ մանկիկս գեղեցիկ է
 Երբ որ կ'չլնէ օրրանէն :
 Չայն չի հաներ ու կը ձգէ
 Որ զինքը հագուեցընեն :

Իմ մանկիկս գեղեցիկ է
 Երբ որ աթոռին վրայ
 Փափուկ ոտիւքը կը կայնի
 Եւ Աստուծոյ փառք կուտայ :

Իմ մանկիկս գեղեցիկ է
 Այո՛, ե շատ գեղեցիկ :
 Եւ իր մայրը ինքզինքը
 Անով կ'ըզգայ երջանիկ :

28. Ի Ն Ք Ն Ա Ս Է Ր

Ջարեհ սլատկերազարդ գիրք մ'ըն.

գուհած էր՝ իր, եւ սլար.
 գեւ : Իր Յովսէփ ընկերը
 խնդրեց որ այդ գիրքը
 տեսնէ :

Բայց Ջարեհ գիրքը
 գոցեց ու գնաց ըսելով :
 — Ես գիրքս ուրիշի չեմ տար .

Քանի մ'օրէ վեր ջը՝ Յովսէփին
կնքահայրը գունաւոր գնդակ մը տը-
ւաւ իրեն, դեղին, կապոյտ և կար-
միր շերտեր ունէր :

Յովսէփ շատ ուրախ էր . իր ըն-
կերները կանչեց և սկսաւ անոնց հետ

խաղալ : Գնդակը ձեռքէ ձեռք կ'անց-
նէր սատոսակըով :

Զարեհ ալ վաղից որ անոնց հետ
խաղայ . Ա յն ատեն Յովսէփ ըսաւ ա-
նոր .

— Ես ալ կրնայի քեզի պէս պա-
տասխանել . « Փոխ չեմ տար իմ գըն .

դակս ,, : Տայց այս մերժումն քեզի վիշտ պիտի պատճառէր , և ես շեմ ուզէր որ վշտանաս : Եկուր մեզի հետ խաղայ :

Մէ՛ լնէր եստեր . եստերն ամէն բան ինն համար կը պահէ և եր ընկերները եւ շնի :

ՔԵՐ . ՎԱՐԺ . — Ընդունած — Ընդուներ (անցեալ) Գէս իրրեւ — (նախադրու թիւն կամ յետադրու թիւն) Առանց . Վրայ . Հետ . և ըն :

ԳԻՏԵԼԻՔ . — Գնդակ . Ի՞նչու համար թեթեւ է : (Օղ ապարիկ) :

ԲԱՐՈՅ . — Ի՞նչ է ինքնասիրութիւն : Ուրիշի բարիք ընելու պարտաւորութիւն :

29. Ն Ս Տ Ա Ր Ա Ն

Այս նստարանն որու վրայ նստած եմ, մէկ քանի զործաւորներ շինած են : Փայտահասար կաղնին կարած է անտառէն իր կայինովը :

Սղոյիչն վայտերը առած և ատաղձներ շինած :

Ատաղձագործը տաշած է այս ա
տաղձն իր քերիչով:

Ներկարարն անոր դոյն տուած է:

ԳԵՐ. ՎԱՐԺ. — Նստարան — նիստ. վարժ — արան.
Սղոցիչ: քարոզ — իչ. ոչ — չէն — գործ — բար:

ՔԻՏ. ԼԻՔ. — կացին. Ի՞նչ գործի է. Ուրիչ ի՞նչ
գործիներ ունի ատաղձագործը. Հի՛ւսն:

30. Հ Ա Կ Ա Ռ Ա Կ Ա Ս Է Ր Ը

Բար կէն շատ կ'ախորժէր ուրիշին
դպչիլ ու կռուիլ: Առաւ
ւօտ մ'իր գասարանին
մէջ՝ երբ իր Օճնիկ գա-
սընկերը երես մը գիր կը
գրէր ու շաղիր, անոր
Թեւը հրեց յանկարծ և մեքանը կա-
թիլ մ'ընկաւ դեղադրութեան տես-
րակին վրայ:

Օճնիկը սիրտ ունէր
ձայն շհանեց. վարժապէ՛-
տին շգնաց գանդատ չը-
րաւ, որպէս զի իր գասըն-
կերը չը պատժուի, այլ

նորէն սկսաւ նոր երես մը դրել :

Երբ դպրոց!ն ազատ եղան, Քար, կէն քաղքին հրատարակը գնաց և տեսաւ որ Օնիկ մէկ քանի լնկ! բներով գնդիկի խաղ կը խաղար : Չարաճճի տղան ոտքի հարուած մը տալով բռլոր գնդիկիւրր ցիր ու ցան ըրաւ և խնդալով կծիկը դրաւ :

Այսպէս կէս ժամու մէջ երկու՞ շա-

րու լծիւն ըրաւ Քար կէն և կը կարծէր լծէ ըրածը մեծ յանդ գնու լծիւն է :

Նոյն միջոցին Քար կէն տեսաւ մտալաճառի մը խոշոր շունն որ ոլորուած կը քնանար

հանդիստ՝ արեւին մէջ : Աս մայ կամայ մտակցաւ շան, և անոր սրչէն քաշելէն ետեւ նետի պէս փախաւ :

Քայց բիչ մը հեռացիւր էր Քար, կէն երբ զգաց սուր ակռաներ որ սըրուներին միսին մէջ կը մտնէին :

Քար կէն սկսաւ բոլոր ուժովը պռաւ և շարժիլ, բայց որչափ շարժէր

այնչափ շան ակուաներն իր միտին մէջ
կը մտնէին :

Ո՞վ լսեց ամենէ առ աջ
Բարկէնին վայնասունը :
Նոյն ինքն Օննիկ լսեց :
Արիարար վազեց շան վը-
րայ և վտանոյն աչքն
առնելով յաջոյեցաւ շունը վռնտել :

Ապա տունը տարաւ Բարկէնը՝ որ
կը կաղար : Ա յայտն Բարկէն զգայի
դաս մը առած էր իր շարու լմեանը
համար, և իր դասընկերէն ներում
կը խնդրէր :

Այն ժամանակէն՝ այդ երկու տը-
ղայք լաւ բարեկամ եղան : Բարկէն ա-
ւելի հանդարտ և զգուշ վարմունք ու-
նէր և չէր իյնար ոչ բնկել ներուն և
ոչ կենդանիներու հետ :

ՔՈՐ. ՎՆՐԺ. — Արի. Արիարար (մակրայ շինող
մասնիկ) Բար, պէս, օրէն, ովին, գին, ակի, և ըն :

ԳԻՏԱԼԻՔ. — Մեկան. Ի՞նչպէս կը շինուի. նետ.
Աղեղ :

ԲԱՐՈՑ. — Բարեւրտութիւն :

31. Մ Ե Լ Ա Ն

Մեզանք շատ պիտանի է՝ դոյնը սո-
վորաբար սեւ, փաղուեն է և դիմահար
հեշուէի: Այս նաեւ կարմիր, կապոյտ
մեզան:

Սեւ մեզան շինելու համար պէտք
է դիտար (մազը), երկաթի ծծմբաա
կամ կանաչ արջասպ և խէժ: Գիտո-
ւր կ'սպիտի վրայ կ'աճի. երբ երկաթը
կը լուծուի ծծմբային լծկմտի մէջ,
կը կոչուի երկաթի ծծմբաա:

Հին ժամանակ մեզանք կը շինէին
ածու խով, ինչպէս կ'ընեն մինչեւ հի-
մակ Հեղ կաստանի մեզանք:

32. ՄԿՆԻԿ ՈՒ ԿՐԻՍՅ

Մկնիկ մը՝ թեթեւ, յիմար,
 Երբ գէս ու գէն կը գառնար,
 Հանդիպի վրայ ճամբուն
 Կրիայի մը հէք, նկուն:
 — Ի՛հ, կըսէ այդ քո տուն,
 Տխուր զնդան:
 Կանխած ես գու բնութիւն
 Որ բեղ տուաւ այդպէս տուն:
 Տե՛ս իմ տուն է ապարան,
 Մեծ, շքեղ իմ բնակարան:
 Լրբենի մկան յայնժամ
 Տայ կրիայն այս պատասխան.
 — Շատ գոհ եմ ես իմ տունէս,
 Զի աւերն եմ ես:

33. Ծ Ո Ւ Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կատարի՛ն է այրի բայի կին մ'էր:
 Ո՛ն էր սրգի մ'սր տրիշ քաղաք մը կը
 գանձակը, բայց ամէն ամիս իր մօրը
 ստակ կը իսկէր սր սպիլի:

Օր մը նամակ մ'առաւ Կատու բինէ
 և կ'անչեց Յովսէփն, որ իր
 գրայիին որդին էր. և ա.
 նոր ըսաւ .

— Տրաս, խնդրեմ սա
 նամակը կարգան, պառաւ

եմ, աչբերս լաւ շէն տեսներ :

Յովսէփ կ'սրմէ եցաւ ու կ'մկմաց .

— Տիկին Ես կարգայ չդիտեմ :

— Բայց շատ ատեն կայ որ գըպ.
 բոց կ'երթաս :

Ծող Յովսէփը գլուխը ծռեց և չը.
 փոխած մնաց :

— Աւրեմն, ուրիշ տղայ մը կ'ուզեմ
 ըսաւ պառաւ կ'նրո Վիտեմ որ Պօղոսն,
 որ քու գասլնկէր դ է կրնայ կարգաւ

— Երթամ կ'անչեմ, ը.
 սաւ Յովսէփ, որ լծէ և
 ծող էր, լաւ սիրտ ունէր :
 Պօղոս եկաւ և որոշ ու
 յատակ ձայնով կարգաց

նամակը : Յովսէփ շատ աւօթով մնաց
 և ի՛քն իրեն ըսաւ, եւ ու կ'անչէր կարգաւ :

Երկու ամիս ետք, Յովսէ փայնքան աշխատեցաւ որ ոչ միայն սկսաւ շուտ և քաղցր կարգալ, այլ և գրելու հաշուել:

Ք.Ր. ՎԱՐԺ. — Բարի-բարեակր (ուրիշ բարդութիւնք) Գոյական. Բարութիւն. Ելն. Յովսէփ, յատուկ անուն. Հասարակն. Հաւաքականն ինչ է: (Կըրկնութիւն քերակ. նական բացատրութեանց):

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Նամակ. Օրագիր. Հանդէս և ըն:

ԲԱՐՈՅ. — Աշխատասիրութիւն:

34. ՈՒՐՈՒԱԿԱՆ

Ես սրտոտ եմ, կ'ըսէր Կարապետ, իր մօրը բանէ մը չեմ վախնար և գիշերը մուսթին ամէն անց կրնամ պառախել:

Բայց Կարապետ մեծաբան էր և պարծենկոտ: Գիշեր մը քնոցած ատակը յանկարծ արմնացաւ. կարծեց թէ իր աչքին կ'երեւի պատուհանին մէջ:

Ճերմակ կին մը կըր որ ու վայրուն
 զլխով :

Կարապետ լեզուպա-
 տառ և գաւ. զ յու խոր վեր-
 մակին տակը ծածկեց և
 սրուաց .

— Մայրիկ . մայրիկ . հասի՛ր :
 Խեղճ մայրն սրտաձուռնի վազեց
 անոր մօտ :

— Մայրիկ բտաւ Կարապետ խեղ-

դուկ ձայնով մը , ուր-
 ու ահան մը (վերի) կայ
 սենեկիս մէջ . աեսայ ,
 այդ վերին :

Մայրիկն սկսաւ քահ-
 քահ խնդալ և բտաւ . — Ա՛հ , հասցա
 դու կըրսէիր որ սրտոտ ես . ո՛ւր է
 անվախու թիւնդ , մեզք քեզի . շո քեզ
 անդամ կը վախնաս : Հանէ նայիմ զը-
 յու խոգ գորտ , վախկատ աղայ : Այլ՛ր , ե-
 կուր երթանք սառ երնեքուն զէմ
 կու ու ինք :

Կարապետ կամայոս կ մը զլու խոր
 դուրս հանեց , և ի՞նչ աեսնէ աղեկ :

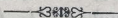
Փէրի կարծածը վարագոյրն էր, որու վրայ լուսինն իր լոյսը զարկած էր. իսկ ճերմակ փայլուն գլուխն ալ լուսնակն էր՝ որ վարագուրին ետեւէն կ'երեւէր :

— Մայրիկ, ըսաւ Կարապետ, համբուրելով զինք, ուրիշ անդամ մեծ մեծ պիտի չջարդեմ թէ անվախ եմ :

ՔԵՐ. ՎԱՐԺ. — (Կրկնուրիւն)

ԳԻՏԵԼԻՔ. — Լուսինն ի՞նչ է, Արե՛ւն :

ԲԱՐՈՅ. — Աւելորդապաշտութիւն. վխտները :

35. Թ Ո Ի Ղ Թ

Թուղթը օգտակար է. ի՞նչպէս կը շինուի : Տէ՛ս սա հնահաւաքը որ

գետնէն ամէն գոյն հին քրջեր կը ժողվէ : Այս քրջերն կ'առնէ թղթագործը եւ կը նետէ գլանի մը մէջ,

որ ունի սուր սլաքներ : Գլանը արագ կը դառնայ, կը պատուէ քրջերն և

տեսակ մը զանգուած կ'ընէ։ Այդ
զանգուածը բոլորովին ճերմակ է,
ինչու որ մէջը կիր գրին։

Ապա թղթագործը կ'առնէ զանգ-
ուածը գործիքով մը և բարակ թեր-
թեր կ'ընէ, բոլորը մամուլի տակ կը
ճնշէ և անոնց վրայ տեսակ մը խէժ
կը սփռէ որ թուղթը չպտղի երբոր
վրան գիր գրուի։

Քսանը չորս թերթը մէկ յետ կամ
որսն է. քսան տրցակը մէկ որսն է։

Թղթով կը շինեն օրագիր, գիրք,
պատկեր և այլն։ Եթէ թուղթ չըլ-
լար, մենք ալ հին ատենուան պէս
պիտի գիր գրէինք կեղեւի, կաշի
և բարի վրայ։

36. ԱՆՁՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ

Տասնամեայ մի տղեկ՝ կեցած ամբ գետին,
 Խաղար կլորիկ քարեր նետելով ի ջրին.
 Կը մոռնար վարժատուն, գիտելով ոստումներ,
 Որ գետին երևսը կ'ընէին այդ քարեր:
 Մանկիկ մը սիրուն նոյնը ընել կը փորձէ,
 Բայց ուրքը կը սահի, հոսանքն է կը տանի:
 Խորունկ էր գետակն, մահն անխուսելի:
 Ախ, պիտի խղզուի մանկիկն՝ թէ միւսը չհասնի:
 Գետ կը նետուի տղեկն մահն աչքը առած,
 Երեք անգամ կը սուզի եւ իւր շունչը սպառած,
 Կը բռնէ մանկիկն, կ'ազատէ մահուանէ:
 Բայց վրայ քարափին գրոհն ուրախութենէ,
 Ծափ կը զարնէ ուժգին, անունդ ի՞նչ է կը գոչէ:
 « Անունս, ի՞նչ փոյթ ձեզ, միթէ հօրս ար ըսէք,
 Որ իմանայ թէ ես թափառ գայի յեղերք,
 Որ ծեծէ զիս սաստիկ. ո՛չ, ո՛չ, ըսաւ տղեկն,
 Եւ գլուխն առած՝ շուտ մը դրաւ կծիկն:

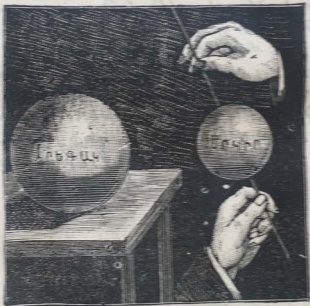

Մ Ա Ս Ն Գ.

1. ԵՐԿԻՐ

Չորս տղայք սեղանի մը բալորտիքը կեցած են։
Սեղանին վրայ կայ եւրոպական մը։ Իրենց բարի
հայրը կը բացատրէ զաւակներուն թէ ի՞նչ է եւրոպական։

Երկիրը անչարժ չէ։ Երկու շարժում ունի։ Կը
շարժի շարունակ իր վրայ քսան եւ չորս ժամու
մէջ՝ որով գիշեր ու ցերեկ կ'ըլլայ. նոյնպէս կը

Թաւալի արեւին բոլորտիքը դրեթէ 395 օրուան մէջ, և տարուան եղանակները կուգան իրարու ետեւէ :

Երկիրը սեղանի պէս տափակ չէ, այլ կըր դընդակի պէս : Անոր բոլորտիքը նաևով կը ճամբորդեն մարդիկ :

Շատ շուտ կը շարժի երկիրն : Շոգեշարժ կառքէ մը հարիւր անգամ աւելի շուտ, թէպէտ մեզի այնպէս կ'երեւի թէ արեւը կը շարժի, Պասաճառը հարցուր վարժապետին :

Դասատուն իւրաքանչիւր դասի վրայ հարցումներ ընելով աշակերտաց, պարտի շարունակել Քերակա-նական և Իւրաքանական հրահանգները :

2. Ի՞նչ ԶՊԷՍ ԿԸ ԲԱԺՆԵՆ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

Չորս եղանակ կայ . Գ-ը-ն, Ա-ա-ն, Ա-ը-ն, Զ-ը-ն : Գարունը կ'սկսի Մարտ 8ին և կը լմնայ Յունիս 8ին : Մաղիկներու եղանակն է այս :

Ամառը կ'սկսի Յունիս 9ին և կը լրանայ Սեպտեմբեր 10ին : Հունձքի ժամանակ է այս :

Աշունը կ'սկսի Սեպտեմբեր 11 ին և կը լրանայ Դեկտեմբեր 9ին : Պտղաքաղի և այգեկուծի ժամանակ է այս :

Զմեռը կ'սկսի Սեպտեմբեր 10ին և կը լրանայ Մարտ 7ին : Անձրեւի, ձիւնի եղանակն է այս :

Ամէն մէկ եղանակ երեք ամիս ունի: Ինչպէ՞ս .
 Ամէն մէկ ամիս 31 կամ 30 օր կը տեւէ: Մի-
 նակ փետրուար ամիսը 28 օր է: Չորս տարին մի
 անգամ 29 օր է. Նոյնը տարի:

Տարին 12 ամիս է. ամիսը 4 շաբաթ. շաբաթը
 7 օր: Օրերը կը բաժնուին ժամերու, Ժամերն են:

Ժամացոյցին արտաքին երեսը

Ժամացոյցին ներքին մասերը

Մէկ օրը 24 ժամ է. ժամը 60 վայրկեան: Ժա-
 մացոյցէն կ'իմանանք օրուան ժամերը:

3. ԱՐԵՒ

Արեւը հրեւոյ մ'է. ինքնին կը վառի և կը
 լուսաւորէ աշխարհը: Լուսնն իր լոյսը կ'առնէ ա-
 րեւէն և մեզի կը զրկէ, մենք որ երկրի վրայ
 ենք: Լուսինն երկրին շուրջն է:

Երկնից բոլոր հաստատուն մարմիններն արե-
 ներ են, որոնցմէ շատերն արեգակէն աւելի մեծ
 են, բայց մեզի պզտիկ կ'երեւին, ինչու որ շա-
 հեռու են:

4. ԵՐԵՐԻ ՏԵՍԷՐ

Երկրին երեսը կան ծովեր, լեռներ, բլուրներ, ժայռեր, գաշտեր, գետեր, լիճեր: Կան նաև հովիտներ, անտառներ, ձորեր: Եթէ մենք լուսնակին մէջ գտնուէինք, երկիրը մեզի պիտի երեւէր գնդակի մը պէս, մութ և փայլուն բիծերով: Այդ փայլուն մասերն են ծովերը:

Բայց եթէ երկրին խորը մասննք, պիտի գրանենք այլ և այլ հողային նիւթեր, որոնցմէ կը շինուին շաղախ, աղիւս, ապակի և շն:

Կան նաև մետաղներ, ինչպէս երկաթ, արծաթ, ոսկի, պղինձ, կապար, քարածուխ, աղուճակ:

5. ԵՌԱ

Երկրիս երրորդ մասը, ինչպէս ըսինք, ծով է: Դառն ու աղի է ծովու ջուրը: Մեծ ծովերը կըսուին Ուլկանս կամ Ուլկան:

Գետերն ու գետակները կը թափին ծովը :

Ծովեզերք

Յամաքի ծայրերն որ ծովու վրայ կը նային, կ'ըստին եւէր : կամ - Գ-Գ-Գ :

Շատ տեղեր ծովէն մաս մը կը մտնէ գէպ ի

Կղզի

ցամաք և կը շինէ իւրեր, շ-շեր, հր-տնդ-աներ, Ն-շ-շեր, եւայլն :

Ովկէանին խորը կը գտնուին լեռներ, բլուրներ, որոց գագաթները կը հասնին ծովուն երե-

սը և կը յօրինեն իշխներ, իւրներ, սուղախորեր : Նոյն-
պէս ծովուն խորը կան հր-բռններ, այսինքն կրակ
ու բոց հանող լեռներ :

Ե. ԾՈՎԱՌԻ ՐՆԵՐ

Ծովերու վրայ նաւերը կ'երթեւեկեն, ինչպէս
և նաւակներ, շքեւաներ : Հեռաւոր երկիրներէ

Նոգենաւ

կը ճամբորդեն նաւերով, և շատ անգամ մարդիկ
ապրանքներ կը տանին այն երկիրներն ուր պէտք
ունին :

Նաւերը կը մտնեն Նաւահանգիստը և վաճառահաններն անոնց բերած ապրանքները կը հանեն և կը ծախեն :

Նաւահանգիստ

Նաւահանգիստներու բերանը կը գտնուին լուսնի, այսինքն՝ բարձր աշտարակներ որոց գա-

Փարոս

գաթը կը վառի մեծ լուսնի մը և հեռուն կը լուսաւորէ գիշերն որ նաւերը ցամաքին չզարնեն :

Ծովը երկրին պէս ունի իր բերքերը : Մարդիկ ոչ միայն ձուկ և խեցիկներ կ'որսան ծովէն , այլ և

Կէտ ձկան որսորդութիւն

Բուսոյ , մարդաբէր , կը հանեն , որով դոճարներ կը շինեն : կը հանեն նաեւ ուղտնիկ , որ տեսակ մը կենդանի է . Կեբեք , որու ճարպէն եղ կը շինեն վա-

Բուսոյ , Ապուռնգ , խեցի

ուելու համար: Կէտին բերնէն կը հանեն կէտիկ: Ծովն է որ մեզի կուտայ նաև ու, որ այնչափ կարեւոր է կերակուրներու համար:

7. ՏՈՒՆԿԵՐ

Շատ հին անտառներ կը գտնուին երկրի վերայ: Փայտահարը կը կարէ ծառեր: Փայտով կըրակ կը վառենք, ածուխ կը շինենք: Փայտը շատ

Յորեն.

Գարի.

Եգիպտացորեն.

բաներու համար կը գործածուի, ինչու որ դիմացկուն և հաստատ նիւթ է:

Փայտով կը շինեն մարդիկ տուններ, կարասիներ, նաւեր:

Զանազան տունկեր կան . սնդուրոս , թելուր , քա-
նաբոս , իսպային , բոսբոյին , ինկահոս : Մարդու սնունդ
տուող տունկերն են , ցորենը , գարին , բրինձը ,
բակլան , ոլոսն , գետնախնձորն ևլն .

Բամբակ

Թելուր տունկերն են վուշ , կանեփ , բամբակ ,
որով այլ և այլ կատաներ կը շինեն մարդիկ մա-
նեղով և հիւսեղով :

Գետնախնձոր . Ֆրբուս . Խաշխաշ Շիկատոկ . Ստեպղին

Գունաբոս տունկերն են անսնք որոց արմատէն ,
կեղեւէն , ծաղիկէն կամ պտուղէն ներկ կը հա-
նեն , ինչպէս տարոն , արեւածաղիկ , ֆրբուս ևլն .

Բոլորին կ'ըսուին այն տունկերն որ մեզի կուտան իւզեր . ինչպէս են ձիթապտուղը , խաչխաչը , և շն :

Բոլորին են այն բոյսերն որ շատ հիւանդութիւններու համար իբրեւ դեղ կը գործածուին , ինչպէս մոլոշ , մեկոն , երիցուկ , և շն :

Խնչուհոյ կ'ըսուին այն բոյսերն որ անուշ հոտ ունին և մասնաւորապէս սաք երկիրները կը բուս-

Մանուշակ , վարդ , կակաշ

Իրիախոտ

նին , ինչպէս են համեմք , կինամոն , պղպեղ , մեխակ . ծաղկատունկեր , ինչպէս վարդենի , մանուշակ , անանուխ , և շն :

Ի վերջէ՛ կը գտնուին նմանապէս Բոլորին տունկեր որ թոյն ունին , ինչպէս են , մուլեխինդ , ալիոնիտոն , և շն :

3. Ծ Ա Ղ Ի Կ

Ի՞նչ հրաշալի բոյսեր են նաեւ ծաղիկները, որ գարնան կը ծաղկին գոյնզգոյն և անուշ բուրու մներ ունին:

Պարտէզներու մէջ կը մշակուին վարդը, շահտրակը, շահոբրամն, յակինթը, մանուշակը, յասմիկն:

Հազարը

Սալոր

Մորենի

Կագին

Տաւձ

Խնձոր

Կեռաս

Եւակ

Մարգերու մէջ կը բուսնին Զատկի ծաղիկը, շուշանն, առույտը ևլն:

Իսկ դաշտերու մէջ կ'երեւին վայրի կակաչը, այծի տերեւը, ծծմորը, հարսնուկը, ևլն:

Անմեղ մանկիկները կը սիրեն ծաղիկները:

Ծաղիկներէն ետքը կուգան պտուղները: Տեսակ տեսակ պտուղներ կան: Կրտսոր, ընտոր, հարտոր, քիճեկտոր:

Կրտսոր կ'ըսուին այն պտուղներն որ մտտ ու ջրտ են, բայց մէջն ունին խոշոր կտոր մը, ինչպէս են՝ դեղձը, ծիրանը, սալորը, կեռասը:

Թշուշը պտուղներն ալ ջրոտ են և մսուտ, բայց ներքին կողմն ունին չէ թէ խոշոր կուտ, այլ հատիկներ կամ Բե՛նե, որ ողորկ պատեանի մը մէջ ամփոփուած են: Ինչպէս են, խնձորը, տանձը, զղեարը, ևլն:

Հարմար կ'ըսուին այն պտուղներն որ կակուղ ու կլոր են և ունին շատ մանր հարկիներ, ինչպէս են խաղողը, հաղարջն, ելակն, ևլն:

Փեճեկները պտուղներն ալ են նուշը, ընկոյզը, կաղինը, շագանակը, ևլն. ինչու որ կարծր կեղև մ'ունին. իսկ միջուկը կը գտնուի բարակ մաշկեայ պարկի մը մէջ. պտուղը կը չորնայ և ձմրան համար կրնայ երկար ժամանակ պահուիլ:

Ամէն պտղատու ծառերն որ Եւրոպա կը մշակուին ուրիշ երկիրներէ բերուած են: Պարսկաստանէն՝ դեղձը, Թուրքիայէն՝ ծիրանին, կեռասը, Սիրիայէն՝ սալորը, Ասիայէն՝ թղենին, ընկուզենին, կրէտէէն՝ սերկեւիլն, ևլն:

ԱՌ ԱՇԱԿԵՐՏՍՍ

Ահա սիրելի աղայքս, հասանք Փարսի Էֆեջոսի վերջը, Այս ընթերցանութենէ շատ օգուտ քաղած էք, եթէ ուշի ուշով կարգացած և հասկըցած էք ձեր կարգացածները:

Հիմակ կրթութիւն մը կամ քննութիւն պիտի ընէ վարժապետը, ձեզի այլ և այլ հարցումներ պիտի ուղղէ, և եթէ լաւ պատասխաններ տաք, այն ժամանակ դաստարան պիտի փոխէք եւ Եւրոպայի վերջը պիտի սկսիք:

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

134982

